

Høgni Djurhuus
fekk Móðurmáls-
virðislønina
2012

UMAFTUR AFTURUM

Uppbygging ikki útbygging

Í skjúrtuni, sum eg eri í, stendur, at tey hava gjørt dygdar-klæði síðani 1993.

1993, tað var næstan í gjár. Tað er einki at reypa av. Jú, kortini, tí alt er relativt, alt valdast.

Um hundrað og fyra ár fer onkur, ikki eg sjálvandi, at siggja í sínari skjúrtu, at tey hava gjørt dygdar-klæði síðani 1993, í 128 ár. Og so er annað níst í látipípuni.

Tað tykist eitt sindur láturligt, tá fyrítøkur siga, at tær hava framleitt síðani 1900 og seint, ella síðani 2000 og okkurt.

Hatta vit dygdini er altíð skemt, sama, nær framleiðslan byrjaði. Um tað var í steinöldini, ella tað var í gjár.

Men, sum skrivað, um nógv ár, fer 1900 og seint at vekja ans.

Hetta er so gomul framleiðsla, at hon má vera góð. Tað er hon so ikki altíð, verri enn so.

Men alt valdast. Alt er relativt. Eisini líktelj-ingin í fjølmiðlunum. Og finteljingin nakrar dagar seinni.

Alt er relativt, alt er treytað av onkrum. Eisini lík.

Tvey og tvey eru ikki altíð fimm, viðhvørt eru tvey og tvey fyra. Tað veldst um, hvør rokna og leggur saman.

Spyrt tú 11 fólk um okkurt, fært tú 13 svar. Ella bara eitt svar. Ella einki, sum kann brúkast.

Havnin stríðist við eina koloni hjá sær sjálvari um eina havn. Bardagin er grótharður. Kúganin er steinrunnin. Einasta loysn er at gevast við at bora Stremoyarmegin. Bara bora úr Eysturoynni.

Har, við Skálafjørðin, tola tey at siggja grót, tá tey hendingaferð skeita út gjøgnum køksvindeygad.

Tey vildu heldur ikki siggja Skansabyggjuna í Havn, kaffilattebrigadan. Eitt grønt uppskot var at byggja hana, ja, í Kaldbaksfirði.

Men Skansin helt, og nú vita fólk í Havn, at hann er har, Skansin.

Minnisvarðin, nú vit skriva um hjáland og kúgan.

Fólk vita nú eisini, at ein á eitur Sundsá. Tað visti annars eingin.

Til helvitis við øllum framburði. Hann er ikki relativur. Hann er bara oyðileggjandi. Vit eiga mold og eyr og sand, bara ikki grót, sum vit plaga at syngja, tá lagið er gott, ella relativt gott.

Stuttligt at spæla sær við, alt hatta relativa. Tað skal valdast, segði fólkavaldi, sum ikki slapp í summarfrí úr mjørkanum við Tinghúsvegin út í mjørkan á Tinghúsvegnum.

1993. Tað var eitt ár við kreppu, minnst meg rætt. Men latið 2017 verða árið, sum øll fara at tosa um við gleði og vátum eygum og minnst um hundrað og fyra ár.

2017 var árið, tá útbygging og framburður í Føroyum steðgaðu. Tá

sjálvt grótið fekk frið. Tá náttúran og umhvørvið endiliga fingur frið. Grót er umhvørvi.

Tá vit ásannaðu, at sama, hvar grótið verður lagt í Havnar kommunu, fara fólk at mótmæla.

Bústaðarneyð, gamaní, men fyri at sleppa undan henni, noyðast vit at byggja uppeftir, oman á tað, sum longu er bygt. Tí annars gera vit okkum inn á náttúruna og umhvørvið. Tað siggi eg hvønn dag úr stovuvindeyganum. Ein trøð, náttúra, verður karvað upp og lögð undir grót. Har er, ella var, ein lítil á. Hvussu nógv sil eru ikki deyð har? Og annað lív farið fyri skeytið?

Krivið er: steðgið allari útbygging og farið undir uppbygging. Tað er at byggja uppeftir. Men ansið eftir fuglunum og flugunum og luftini.

Um hundrað og fyra ár fara rættir bleytir menn í skjúrtum frá 1993 at tosa um 2017, uppi á 24.hædd. Siggi tit náttúruna har niðri?

Vit byggja land uppeftir. Annars verður einki umhvørvi um hundrað og fyra ár.

Ófóddi barnið hevur fastan bústað í níggju mánaðir, har niðri.

Lutfalsliga treytað, sæð í ávisum høpi. Alt valdast.

Ikki ber til at byggja land við gróti. Men alt ber til við romantikki við píli uppeftir.

Árni Gregersen,
journalistur,
skrivar

Í 1987 tóku 13 mans í Gøtu saman og bygdu Trónd í Gøtu. Sum púra vanligt er í skiparakstri, so gekk ikki sum kalkylan á exel rokniarkinum segði. Støðan var so vánlig, at Tróndur var av panthavara svínabundin í Hirtshals.

Søgur ganga í Gøtu, at menn á miðara nátt stjólú sítt eigna skip. Alt bleiv gjørt fyri at koma víðari. Manningarnar fóru niður í hýru og eigarirnir sett hús og heim í veð fyri at koma víðari.

Kreppan var djúp. Um 5.000 fólk fóru av landinum. Teir, ið valdu at keypa skip og loysa aftur í hesum árum, burdu fingið eina stóra víðurkenning.

At vit nú hava eytt Løgting, sum hevur sett sær fyri at býta virðini í samfelagnum øðrvísi, er ein veruleiki ein má fyrihalda seg til.

Vinningurin í pørtum av vinnuni er so ógvusligur, at øll javnvág í samfelagnum fer av lagi.

Tí er onki at undrast yvir, at politiska skipanin vaknar og fer at hyggja eftir teimum skipanum vit hava. Sjálvur vænti eg, at tá ið skipanin sum arbeiðt verður við nú, fer at virka, so vera broytinganar ikki so ógvusligar, sum onkr roynir at mála tær.

Fiskurin skal framvegis fiskast, landið skal hava sítt íkast, manninganar fáa hýra og helst

verður møguligt at fáa eitt sindur at leypa av hjá fyrítøkunum.

Gamla skipanin er farin av lagi. Hon má broytast. Spurningurin er bert, hvussu vit gera tað og um hetta er rættasti mátin. Vit mugu fyrihalda okkum til, at tað ikki er frítt hjá øllum at fiska.

Tí mugu reglur gerast.

Helst fer onkur at missa eitt sindur, meðan onkur annar fær part í ríkidøminum.

Soleiðis er politikkur. Tey, sum fáa flestu atkvøðurnar á einum vali eru meirlutin.

Og tey bestemma.

Eg meini tað.

Ája!

ÁRNI GREGERSEN

Øll samfeløg hava brúk fyri íverksetarum. Føroyar er ikki so illa fyri í so máta. Annars høvdu vit ikki eitt so framkomið samfelag.

Vinnur er ymiskar, summar meir váðakendar enn aðrar. Tann mest váðakenda er og hevur verið fiskiskapur.

Lukktíð eru tó menn, sum veruliga hava trúð uppá, at tað nokk skal fara at ganga. Lósu í Dimmu um Ossa. Gott at hava fleiri tilíkar. Sjálv um oftast hevur gingið illa, so fer hesin iløguhugur oftast í arv til eftirkomararnar.

Men fleiri av hesum familjum, hava kastað handklæði í ringin. Eru farin úr hesi váðafullu vinnu. Av gomlum reiðarafamiljum kunnu nevast. Axel Hansen, Gregersen í Gøtu, Hvannasundbrøðurnir, Dahl

Vági, Mortensen og Thomsen á Tvøroyri og fleiri.

Til dømis eru ongi skip í gomlum fiskivinnubygðum sum Sandi og Sørvági. Nei, menn er farnir inn á grynri vatn. Tað var ov stórir vági. Men felags fyri allar hesar er, at teir eru í øðrum vinnum á landi. Havi spurt onkran um teir fóru aftur í fiskivinnuna um móguleikin vísti seg, men svarið er tað sama. Handan tíðin er farin. Ov váðafult.

Men, enn eru nakrir í troyta sjógvin. Onkrir av hesum hava eisin forvunnið pening. Eru hesir menn ikki gull verdir, ið hava hildið á..

Klakkur, synirnir hjá Vilhelm keyptu Klakk á tvingisilssølu, um somu tíð sum Ossi gekk langar túrar í Havn og gruplaði. Sjálv Løgmaður var við í byrjanini. Líggjas og Betuel hava verið við til at broyta línuvinnuna, so har er eisini peningur at vinna.